

2.2.11. Slechtvalk (*Falco peregrinus*)

(Frank Goossens)

2014 – 2019

COLOFON		
Titel	ISBPP Slechtvalk	
Jaar uitvoering	2014 – 2019	
Opgemaakt door	Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen Natuurpunt	
Contactpersoon	Laura Verlaeckt	
Revisiestatus	Definitief	

INHOUDSOPGAVE

0. Inleiding.....	384
1. Synthese	384
1.1. Voorkomen in het havengebied	384
1.2. Voorkomen in Vlaanderen	385
1.3. Voorkomen in Europa	386
1.4. Beschermingsstatus	387
1.5. Ecologische vereisten.....	388
1.5.1. Jachtgebied en voedsel	388
1.5.2. Broedplaats	389
2. Doelstellingen.....	390
2.1. Gewestelijke instandhouding	390
2.1.1. Staat van instandhouding (Sv).....	390
2.1.2. Gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen	390
2.2. Doelstellingen ISBPP	390
2.3. Functioneel ecologische eenheid.....	390
2.4. Meeliftende soorten	391
3. Bedreigingen	392
4. Maatregelen	393
4.1. Type maatregelen ("Mogelijkheden")	393
4.2. Concrete maatregelen	393
4.3. Ruimtelijke allocatie.....	393
5. Betrokken actoren	395
6. Begroting, planning en prioritering	396
7. Controle en evaluatie (monitoring).....	397
7.1. Methodologie.....	397
7.1.1. Populatiecriteria	397
7.1.2. Habitatkwaliteitscriteria	397
7.2. Monitoringstijdstip en –frequentie	398
8. Referenties.....	399

Lijst van figuren

Figuur 1: Locaties met nestkasten in het Antwerps havengebied (2009)	385
Figuur 2: Broedgevallen van Slechtvalk in Vlaanderen (Vermeersch et al., 2004)	386
Figuur 3: Voorkomen van de slechtvalk in Europa (data opgevraagd via GBIF Data Portal (data.gbif.org, 2011/12/08)	387
Figuur 4: Functioneel ecologische eenheid Slechtvalk	391
Figuur 5: Huidige locaties met nestkasten voor een Slechtvalk met aanduiding van foerageergebied (straal 5 km)	393
Figuur 6: Mogelijke nieuwe locatie voor een nestkast voor een Slechtvalk met aanduiding van foerageergebied (straal 5 km) bij verdwijnen nestkast centrale Kallo	394

Lijst van tabellen

Tabel 1: Overzicht van de maatregelen	396
Tabel 2: Overzicht van de criteria voor het bepalen van de lokale staat van instandhouding in functie van populatiecriteria (LSvl) van de Slechtvalk (naar Adriaens et al., 2008).	397
Tabel 3: Overzicht van de criteria voor het bepalen van de habitatkwaliteit voor de Slechtvalk (naar Adriaens et al., 2008).	397

0. Inleiding

Volgens het Soortenbesluit (M.B. 15 mei 2009) is de Slechtvalk een soort waarvoor strikt genomen geen soortenbeschermingsprogramma kan worden opgemaakt. De Second Opinion stelt dat de huidige relatief beperkte mogelijkheden om via artikel 24 van het Soortenbesluit gebiedsgerichte soortenbeschermingsprogramma's op te stellen voor de in de haven voorkomende beschermde soorten geen onoverkomelijke hinderpaal zijn om toch gebiedsgerichte maatregelen te treffen voor meerdere soorten en op die manier afwijkingen te kunnen bekomen op de verbodsbepalingen die betrekking hebben op het individueel voorkomen van soorten. Overige natuurregelgeving biedt immers voldoende aanknopingspunten om op gebiedsniveau bescherming te combineren met flexibiliteit, mits uiteraard met de specificiteit van deze regelgeving wordt rekening gehouden.

In die zin is het nuttig/noodzakelijk om deze soort toch mee op te nemen in het Soortenbeschermingsprogramma (SBP) Antwerpse haven. Om de herkenbaarheid en uniformiteit te bewaren, houden we voor deze soort en de daarop rustende verplichtingen eenzelfde stramien aan als soorten die wel in aanmerking komen voor de opmaak van een SBP conform artikel 24.

1. Synthese

1.1. Voorkomen in het havengebied

Momenteel zijn er 5 broedparen aanwezig in het havengebied en nog eentje net daarbuiten in stad Antwerpen (3 op rechteroever en 2 op linkeroever). Ze broeden allemaal in neskasten. In de havenregio van Antwerpen vertoont de Slechtvalk een sterke concentratie en lopen de jachtgebieden van de verschillende individuen in elkaar over (Robbrecht et al., 2007). Dit bevestigt het belang van het behouden van de havenpopulatie voor de instandhouding van de Slechtvalk in Vlaanderen.

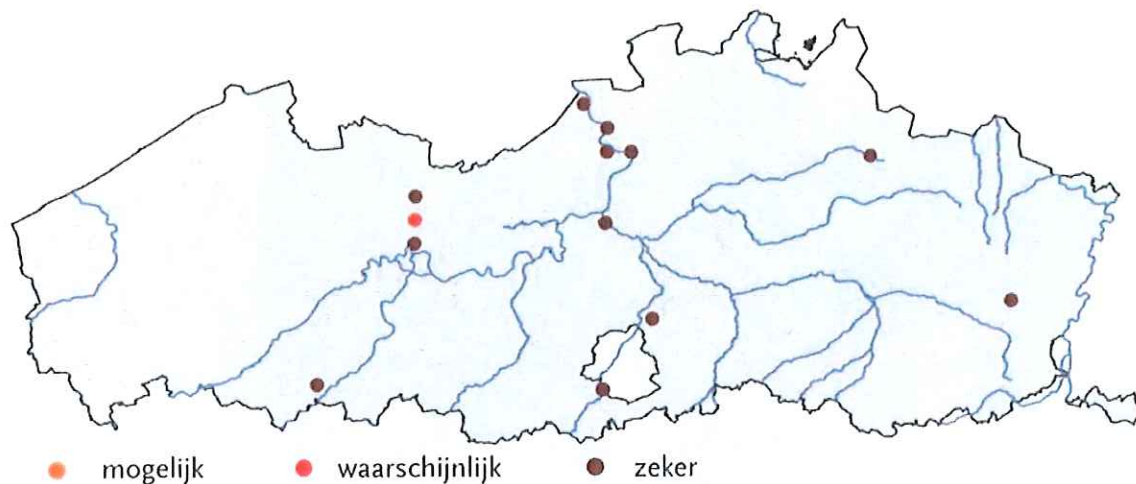
Figuur 1: Locaties met nestkasten in het Antwerps havengebied (2009)

1.2. Voorkomen in Vlaanderen

Tot in 1912 waren er regelmatig broedgevallen in de Kempen. De afname was reeds merkbaar in het begin van de eeuw, maar de achteruitgang versnelde vooral na 1945. De verdwijning van de slechtvalk in ons land kaderde in de snelle en algemene teruggang van de soort in Europa na 1950. Ze wordt voornamelijk verklaard door de bewezen inwerking van gechloreerde koolwaterstoffen, gecombineerd met afschot van een aantal exemplaren en het geregeld roven van de nesten ten behoeve van de valkerij en eierverzamelingen (Jacob, 1988).

Sinds 1996 broedt de Slechtvalk terug succesvol in Vlaanderen, nadat op heel wat geschikte broedplaatsen nestbakken werden geïnstalleerd. In 2006 kwamen er in Vlaanderen reeds 26 paren tot broeden waarvan 21 succesvolle paartjes in totaal 54 jongen grootbrachten. Enkel uit West-Vlaanderen ontbreken nog (geslaagde) broedgevallen. De meeste bij ons voorkomende broedvogels zijn vermoedelijk standvogels (mond. mededeling vogelwerkgroep Antwerpen Noord). Meer noordelijke vogels komen gedeeltelijk in Vlaanderen overwinteren, in klein aantal en vrijwel uitsluitend in de poldergebieden. Meestal komt de soort dan solitair voor. In het najaar trekt een klein aantal van eind augustus tot eind november over ons land (Adriaens & Ameeuw, 2008).

Voor de Slechtvalk geldt dat 89% van de huidige populatie tot broeden komt buiten vogelrichtlijngebied, de speciale beschermingszone "Schorren en polders van de Beneden-Schelde" (BE2301336) wordt wel als zeer belangrijk gebied opgegeven voor het voortbestaan van deze soort in Vlaanderen (Anselin & Vermeersch, 2009). Deze speciale beschermingszone wordt als enige prioritair gebied vernoemd.

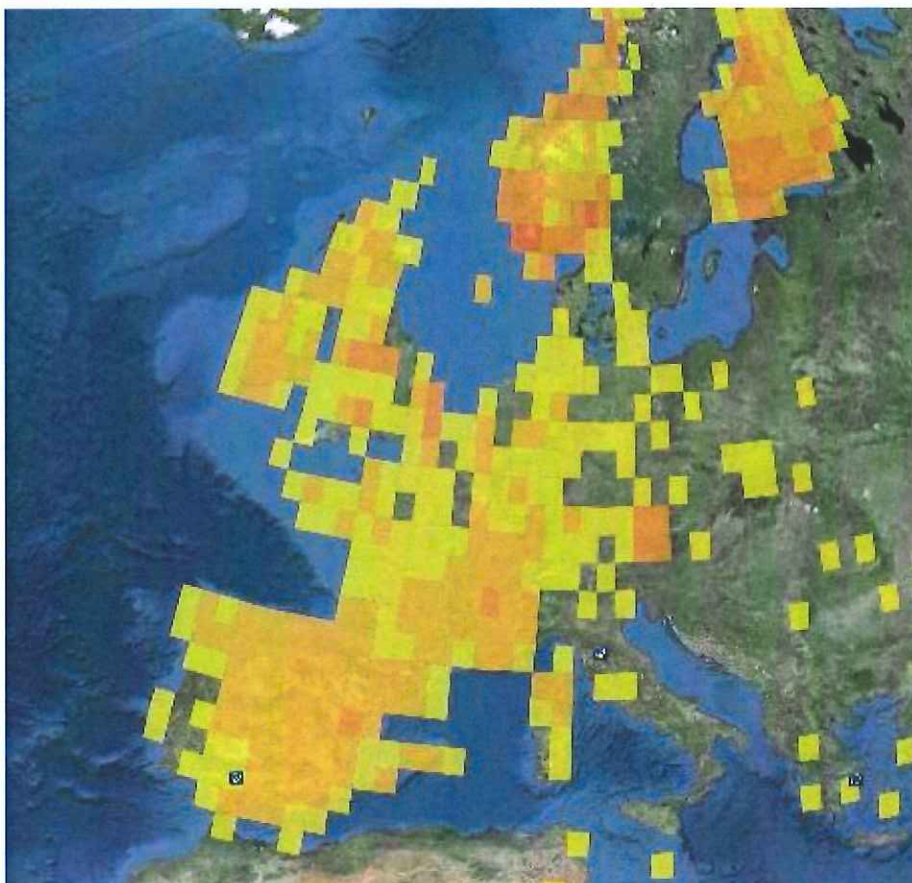

Figuur 2: Broedgevallen van Slechtvalk in Vlaanderen (Vermeersch et al., 2004)

1.3. Voorkomen in Europa

De Slechtvalk is een van de weinige roofvogels met een wereldwijde verspreiding, een echte kosmopoliet. Met uitzondering van Antarctica en Nieuw-Zeeland treft men de soort aan op alle continenten (Robbrecht et al., 2007). De broedpopulatie in Europa is redelijk klein (minder dan 25000 broedparen), maar er was een opmerkelijke stijging merkbaar van de jaren 90 tot 2000 (Birdlife international, 2004).

In Europa broedt hij in vrijwel alle lidstaten, met uitzondering van IJsland. Vooral in Zuid-Europa is de soort opvallend talrijk. In grote delen van Europa werd de Slechtvalk door vervolging en pesticidengebruik in de jaren '60 en '70 uiterst zeldzaam. De Europese populatie is ondertussen langzaam hersteld, waarbij ook het aantal winterwaarnemingen in Vlaanderen toenam. Centraal- en Zuid-Europese broedvogels zijn standvogels. Meer noordelijke vogels komen gedeeltelijk in Vlaanderen overwinteren, in klein aantal en vrijwel uitsluitend in de poldergebieden (Adriaens & Ameeuw, 2008; Anselin & Vermeersch, 2009).

Figuur 3: Voorkomen van de slechtvalk in Europa (data opgevraagd via GBIF Data Portal (data.gbif.org, 2011/12/08))

1.4. Beschermingsstatus

De Slechtvalk staat vermeld in Bijlage I van de Vogelrichtlijn waardoor er speciale beschermingsmaatregelen moeten getroffen worden om het leefgebied van deze soort te beschermen, opdat ze daar kunnen voortbestaan en voortplanten.

In het Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer staat de Slechtvalk op bijlage 1 vermeld onder categorie 2. Dit betekent dat voor deze paraplu-soort de basisbeschermingsmaatregelen van toepassing zijn.

- Volgens artikel 10, § 1 van het soortenbesluit is het verboden specimens van de soort opzettelijk te doden, te vangen en opzettelijk en betekenisvol te verstoren, in het bijzonder tijdens de perioden van de voortplanting, de afhankelijkheid van de jongen, de overwintering en tijdens de trek. Verder is het eveneens verboden de eieren van de soort opzettelijk te vernielen, te beschadigen of te verzamelen.
- Volgens artikel 14, § 1 van het soortenbesluit is het verboden de nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de soort opzettelijk te vernielen, te beschadigen of weg te nemen.
- Van de beschermingsbepalingen van de tot categorie 2 behorende soorten kan worden afgeweken onder de voorwaarden van artikel 20, § 1, § 3 en § 4. § 1. Met betrekking tot de beschermde soorten kunnen er specifieke afwijkingen verleend worden van de bepalingen in onderafdeling 1 tot en met 4 om een of meer van de volgende redenen :
 - 1° in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - 2° in het kader van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, en voor het milieu gunstige effecten;

- 3° in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- 4° ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren of aan andere goederen in eigendom of gebruik;
- 5° ter bescherming van de wilde fauna of flora, of ter instandhouding van de natuurlijke habitats;
- 6° voor doeleinden in verband met onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie, alsook voor de daartoe benodigde kweek;
- 7° om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt en vastgesteld aantal van bepaalde specimens te vangen, te plukken of in bezit te hebben.

§ 3. Ten aanzien van de vogelsoorten vermeld in bijlage 1, zijn de volgende mogelijkheden tot afwijking niet van toepassing:

- 1° de mogelijkheid vermeld in § 1, 2°;
- 2° de mogelijkheid vermeld in § 1, 4°, wat de voorkoming aangaat van belangrijke schade aan andere goederen dan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren

§ 4. Afwijkingen op grond van dit artikel kunnen alleen maar toegestaan worden als de volgende voorwaarden zijn vervuld :

- 1° er mag geen andere bevredigende oplossing bestaan;
 - 2° de afwijking mag geen afbreuk doen aan het streefdoel om de populaties van de soort in kwestie in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, op lokaal niveau of op Vlaams niveau.
- Voor deze soorten zijn geen, aan planologische bestemming verbonden vrijstellingen, zoals vermeld in artikel 11 en 15 mogelijk.

Op de Vlaamse rode lijst van de broedvogels (Devos et al., 2004) staat de soort vermeld in de categorie "Onregelmatige broeder".

1.5. Ecologische vereisten

1.5.1. Jachtgebied en voedsel

Het is een roofvogel van open agrarische gebieden, half beboste landschappen tot en met steden waar een groot prooiaanbod aanwezig is en voldoende uitkijkposten. Ook plassen met veel waterwild behoren tot de favoriete jaaggebieden. Prooien kunnen zowel allerlei soorten watervogels als stadsduiven zijn. De Slechtvalk jaagt door eerst hoog boven de prooi te cirkelen en dan met een razendsnelle stootvlucht toe te slaan. Soms worden ook prooien langdurig achtervolgd om er telkens weer van bovenuit op te stoten (Adriaens & Ameeuw, 2008).

In Gent (broedlocatie op St. Baafskathedraal) worden o.a. prooiresten gevonden van Kluut, Dodaars, Geoorde fuut, Wintertaling, Bij een onderzoek van 2002 tot 2007 werden in totaal prooiresten van 40 soorten aangetroffen in de onmiddellijke omgeving van de kathedraal. Huisduiven vormen vermoedelijk wel de meest algemene prooi, maar worden door vele waarnemers niet doorgegeven. Het feit dat er verschillende soorten op de lijst staan die hoofdzakelijk 's nachts trekken, kan worden verklaard door de verlichting van de kathedraal (Verbelen, 2007).

De Slechtvalk jaagt in een straal van 5 km rond de nestlocatie (White et al. 2002 in Robbrecht et al. 2007). Voor de Slechtvalk is het moeilijk om benodigde oppervlaktes aan te geven omdat de soort in een zeer uiteenlopende verscheidenheid aan habitats kan voorkomen (tot zelfs industriegebieden en stedelijke milieus) en eerder afhankelijk is van voedselaanbod dan de oppervlakte van specifieke biotopen (Adriaens & Ameeuw, 2008).

1.5.2. Broedplaats

Wereldwijd zijn rotswanden en kliffen het meest geliefde broedbiotoop van de soort. Europa herbergde ook een populatie boombroedende Slechtvalken, maar deze stierf in 1976 uit. Daarnaast kende Europa reeds lange tijd stadsbewonende Slechtvalken die hoge gebouwen gebruikten als surrogaat voor rotswanden. Ze broedden daarbij o.a. in oude kraaiennesten (Robbrecht et al., 2007).

Voor de terugkeer in Vlaanderen mogelijk te maken, werd gekozen voor het plaatsen van nestkasten. Uit onderzoek is ondertussen gebleken dat Slechtvalken die geboren zijn op rotswanden zich succesvol kunnen vestigen op industriële installaties en stedelijke gebouwen en dus dat de nestkasten voldoen (Robbrecht et al., 2007).

Broedvogels in Vlaanderen nestelen momenteel allemaal in aangepaste nestbakken geplaatst op koeltorens, schouwen, hoogspanningsmasten, appartementsblokken en kerken (Adriaens & Ameeuw, 2008).

De hoogste broeddensiteiten komen voor in Groot-Brittannië (tot 8,5 broedparen per 100km²). De aantallen worden beperkt door beschikbaarheid van goede nestplaatsen, waar voldoende geschikte nestplaatsen voorhanden zijn, is het het voedselaanbod dat de aantallen regelt (Hagemeijer & Blair, 1997).

2. Doelstellingen

2.1. Gewestelijke instandhouding

De bijdrage van Vlaanderen voor de instandhouding van de Slechtvalk in Europa wordt als belangrijk ingeschat (Anselin & Vermeersch, 2009).

2.1.1. Staat van instandhouding (SvI)

De regionale staat van instandhouding van de Slechtvalk wordt als gunstig beoordeeld (Anselin & Vermeersch, 2009). Deze bepaling gebeurde op basis van 4 criteria:

- Areaal: gunstig. Na lange afwezigheid broedde de Slechtvalk in 1996 voor het eerst opnieuw succesvol in Vlaanderen. Ondertussen is een areaal van ca. 500 km² bezet.
- Populatie: gunstig. Na het eerste broedpaar in 1996 nam de populatie verder toe tot 20-25 paren in 2005-2008.
- Habitatkwaliteit: gunstig. Gezien de hoge mate waarin kunstmatige nestbakken worden geaccepteerd, lijkt vooral nestgelegenheid een beperkende factor voor de soort te zijn.
- Toekomstperspectieven: gunstig gezien de doorzettende uitbreiding elders in Europa en de uitbreiding van het aantal artificiële nestlocaties.

2.1.2. Gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen

Volgende instandhoudingsdoelstellingen werden voor de Slechtvalk in Vlaanderen opgesteld:

- Minimaal behoud van het huidig areaal en populatiegrootte van minstens 20-25 broedparen
- Behoud van de huidige nestgelegenheid

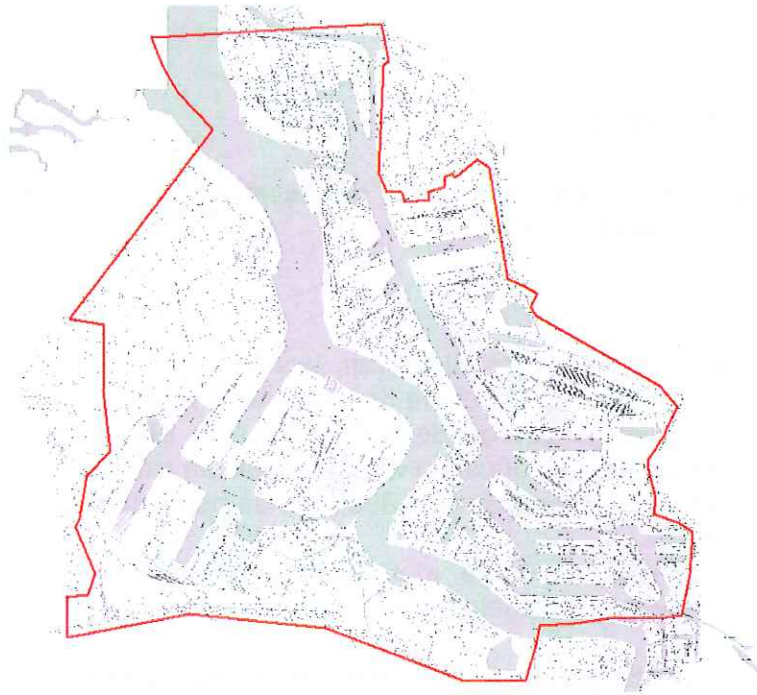
2.2. Doelstellingen ISBPP

Binnen het havengebied wordt gestreefd naar **potentiële broedgelegenheid voor 5 à 6 paar Slechtvalken**, verspreid over Linkerscheldeoever en Rechterscheldeoever. De locaties en het aantal broedparen dienen nauwlettend opgevolgd te worden om geen ongewilde interferentie te krijgen met broedlocaties voor andere soorten (Adriaenssen et al., 2009).

Door op gebouwen in het havengebied minstens 5 broedgelegenheden voor Slechtvalk te voorzien, voldoet het havengebied aan de soortbeschermingsverplichtingen voor deze soort op niveau van het Vlaams gewest. Prooidieren voor deze vogel zijn in voldoende aantallen aanwezig in de omgeving (Arcadis, 2012).

2.3. Functioneel ecologische eenheid

Bij gebrek aan een gewestelijk soortbeschermingsplan voor de Slechtvalk en gezien de doelstellingen uitgaan van het behoud van het aantal broedparen in 2009 wordt als functionele ecologische eenheid voor deze soort het havengebied en de natuurkernstructuur afgebakend. De haven functioneert als broedgebied en foerageergebied, de natuurkernstructuur als bijkomend foerageergebied.

Figuur 4: Functioneel ecologische eenheid Slechtvalk

2.4. Meeliftende soorten

Er zijn geen andere soorten die meelifen met maatregelen, genomen voor de Slechtvalk.

3. Bedreigingen

De terugkeer van de Slechtvalk in zijn natuurlijke biotoop (rotswanden, steengroeves) werd in België bemoeilijkt door een aantal hindernissen. Onder natuurlijke omstandigheden ondervindt de Slechtvalk concurrentie van de Oehoe (*Bubo bubo*) voor broedbiotoop en door de aangroei van de Oehoe-populatie was veel van het vroegere broedbiotoop reeds bezet. Bij andere broedplaatsen waren de aanvliegroutes met struiken en bomen dichtgegroeid waardoor ze ongeschikt waren geworden. En tenslotte vormde ook de toegenomen recreatiedruk (toename bergbeklimmers en paragliders) een extra hinderpaal (Robbrecht et al., 2007).

Bovenstaande bedreigingen zijn van weinig betekenis in de artificiële nestlocaties, enkel rechtstreekse verstoring van het nest is een mogelijke bedreiging.

4. Maatregelen

4.1. Type maatregelen ("Mogelijkheden")

Het plaatsen van nestkasten op hoge gebouwen is een mogelijkheid voor de instandhouding van de Slechtvalk in het havengebied. Aangezien de doelstelling (behoud van de huidige populatie) in de huidige nestkasten wordt gehaald, en we de predatiedruk voor het bereiken van de doelstellingen van andere broedvogelsoorten niet wensen op te voeren, is het niet wenselijk om nog bijkomende nestkasten te plaatsen.

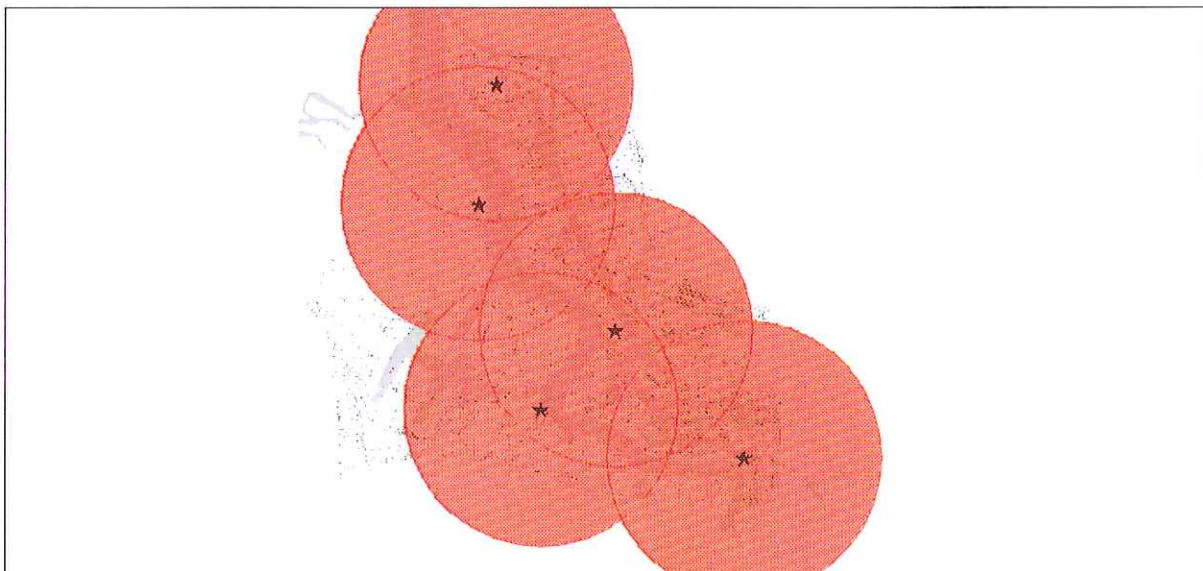
Indien er ergens een bezette kast dient te verdwijnen, dan is het plaatsen van een nieuwe kast op een alternatieve plaats te overwegen. Indien ergens spontane nesten worden aangetroffen op ongewenste locaties (veiligheidsredenen) kan ook de mogelijkheid voor het aanbieden van een nestkast als alternatief worden overwogen.

Bij de locatiekeuze voor het plaatsen van een nieuwe nestkast moet gelet worden op mogelijk risico's voor verstoring van de broedvogels.

4.2. Concrete maatregelen

In het havengebied hangen 5 nestkasten voor Slechtvalken, die allen in gebruik zijn. Daarmee zijn de populatiedoelstellingen en de gewenste dichtheid bereikt. In 2014 zou de centrale van Kallo gesloten worden, waarna de gebouwen (inclusief de torens met nestkast) zullen worden afgebroken. Daartegen dient een geschikte locatie in de buurt te worden gezocht waar een nieuwe nestkast kan worden geplaatst.

4.3. Ruimtelijke allocatie

Figuur 5: Huidige locaties met nestkasten voor een Slechtvalk met aanduiding van foerageergebied (straal 5 km)

Figuur 6: Mogelijke nieuwe locatie voor een nestkast voor een Slechtvalk met aanduiding van foerageergebied (straal 5 km) bij verdwijnen nestkast centrale Kallo

5. Betrokken actoren

De nestkasten worden in overleg met de betrokken bedrijven geplaatst en (eveneens in overleg) jaarlijks gecontroleerd i.s.m. het FIR

Concessiehouders van gebouwen met een nestkast voor een Slechtvalk:

- Electrabel - kerncentrale Doel
- Electrabel - kolencentrale Kallo
- BASF
- Bayer
- Samga

Concessieverlener: GHA

Overige

- Natuurpunt

6. Begroting, planning en prioritering

In

Tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de maatregelen die binnen dit ISBPP genomen zullen worden, met de vermelding van de verantwoordelijke, een inschatting van timing, de prioriteit van de maatregel en de ermee gepaard gaande kosten

Tabel 1: Overzicht van de maatregelen

Maatregel	Verantwoordelijke	Timing	Kostenraming	prioriteit
Herlokalisatie nestkasten				
Centrale Kallo	GHA	jaar 2 SBP	Kostprijs nestkast: € 2000 (zonder plaatsing)	2
Monitoring				
Controleren van nestkasten op eieren en jongen	FIR ism NP	jaarlijks	Binnen bestaande overeenkomst tussen GHA, MLSO en NP	1

7. Controle en evaluatie (monitoring)

In het kader van het project 'De Antwerpse Haven Natuurlijker' volgt Guy Robbrecht (FIR) jaarlijks het broedsucces op in de nestkasten in en rond het havengebied.

7.1. Methodologie

Om te beoordelen of de Slechtvalk zich in een goede en duurzame staat van instandhouding bevindt, zal zowel de populatie zelf als het habitat beoordeeld worden op basis van de methodologie voor het bepalen van de lokale staat van instandhouding (LSvl).

7.1.1. Populatiecriteria

Een overzicht van de methodologie voor het bepalen van de lokale staat van instandhouding in functie van populatiecriteria (LSvl) van de Slechtvalk wordt weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2: Overzicht van de criteria voor het bepalen van de lokale staat van instandhouding in functie van populatiecriteria (LSvl) van de Slechtvalk (naar Adriaens et al., 2008).

Indicator	A-goed	B-voldoende	C-gedegradeerd	referentie
Populatie-grootte	≥ 30 broedparen per kernpopulatie	20 - 30 broedparen per kernpopulatie	< 20 broedparen per kernpopulatie	best professional judgement; Kalkhoven et al 1995; Pouwels et al 2002

7.1.2. Habitatkwaliteitscriteria

Een overzicht van de methodologie voor het bepalen van de lokale staat van instandhouding in functie van habitatkwaliteitscriteria (LSvl) van de Slechtvalk wordt weergegeven in Tabel 3.

Tabel 3: Overzicht van de criteria voor het bepalen van de habitatkwaliteit voor de Slechtvalk (naar Adriaens et al., 2008).

Indicator	A-goed	B-voldoende	C-gedegradeerd	Opmerking en	Ref.
biotoop	[nestplaats] aangepaste, kunstmatige nestbakken op hoge, steile constructies, zoals koeltorens, fabrieksschoorstenen, hoogspanningsmasten, kathedralen en flatgebouwen; [foerageergebied] uitgestrekte, open terreinen zoals polders, half beboste landschappen, plassen met veel waterwild, e.d.	[nestplaats] aangepaste, kunstmatige nestbakken op hoge, steile constructies, zoals koeltorens, fabrieksschoorstenen, hoogspanningsmasten, kathedralen en flatgebouwen; [foerageergebied] allerlei open terreinen, inclusief industriegebieden als er voldoende voedsel aanwezig is	[nestplaats] grote, intensieve landbouwgebieden zonder geschikte rotsen of constructies; [foerageergebied] grote, aaneengesloten bossen, weelderig begroeide moerassen, grote meren	Voorkomen hangt meer af van voedselaanbod dan van biotoop of oppervlakte.	Cramp 1980; Adriaens et al 2007
Voedselaanbod	groot en gevarieerd aanbod aan vogels, vooral (stads)duiven,	soms ook zoogdieren zoals konijnen, jonge	weinig of geen geschikte		Cramp 1980

Indicator	A-goed	B-voldoende	C-gedegradeerd	Opmerking en	Ref.
	spreeuwen, lijsters, meeuwen, eenden e.d.	hazen, vleermuizen, e.d.	prooisorten		
pesticiden	geen gebruik van pesticiden in foerageergebied	geen gebruik van pesticiden in foerageergebied	(veelvuldig) gebruik van pesticiden in foerageergebied		Keulen et al 2007
verstoring	weinig of geen menselijke verstoring binnen 50 m van nestplaats	weinig of geen menselijke verstoring binnen 50 m van nestplaats	herhaalde of langdurige menselijke verstoring binnen 50 m van nestplaats		Keulen et al 2007; Goethals 2008

Gezien de tabel hierboven (Adriaens & Ameeuw, 2008) gebaseerd is op de staat van instandhouding van de Slechtvalk voor Vlaanderen en gezien deze niet onmiddellijk op een eenvoudige manier toepasbaar is op het terrein in het havengebied, hebben we voor de beoordeling van de instandhouding van de Slechtvalk in het havengebied enkele aannames vooropgesteld:

- aanname 1: als de nestkast bezet wordt en de eieren vervolgens niet verlaten worden, betekent dit dat er geen verstoring aanwezig is
- aanname 2: het "hatching"-succes (i.e. het percentage van het aantal geboren jongen ten opzichte van het aantal gelegde eieren) is een maat voor eventuele impact van pesticiden
- aanname 3: het uitvliegsucces (percent van het aantal uitgevlogen jongen ten opzichte van het aantal geboren jongen) is een maat voor aanwezigheid van voldoende en voldoende gevarieerd voedselaanbod

In de nabije toekomst wordt door INBO een evaluatie van deze tabellen voorzien, vooral wat betreft praktische toepasbaarheid.

7.2. Monitoringstijdstip en –frequentie

Elk jaar in maart worden de kasten door FIR gecontroleerd op aanwezigheid van eieren, elk jaar in mei worden de uitgekomen jongen door FIR gemeten, gewogen en geringd.

8. Referenties

Adriaens P. & Ameeuw G. (red.) (2008). Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (36). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Adriaensen F., Van Hove D. & Meire P. 2009. Opstellen van doelstellingen voor Ecologische Infrastructuur in de Antwerpse haven + bijlage. UA - Onderzoeksgroep Ecosysteembeheer.

Anselin A. & Vermeersch G. 2009. Broedvogels. In: Gewestelijke doelstellingen voor de habitats en soorten van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn voor Vlaanderen. INBO, Brussel. pp. 416-474.

Birdlife international, 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK

Devos K., Anselin A. & Vermeersch G. 2004. Een nieuwe Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (versie 2004). In: Vermeersch G., Anselin A., Devos K., Herremans M., Stevens J., Gabriëls J. & Van Der Krieken B. 2004. Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel. pp. 61-75.

Hagemeijer E. & Blair M. (ed.). 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their distribution and abundance. T & AD Poyser, Londen

Jacob, J.-P., 1988. Slechtvalk, *Falco peregrinus* in Devillers et al., Red. Atlas van de Belgische broedvogels. Brussel. KBIN

Ouweneel G. 1995. Voorkomen en terreinkeus van Slechtvalken *Falco peregrinus* in het Noordelijke Deltagebied. *Het Vogeljaar* 43(5): 193-198.

Robbrecht G., Bekaert M., Van Nieuwenhuysse D., Vangeluwe D., Louette M. & Lens L. 2007. De Slechtvalk *Falco peregrinus* terug in België, het relaas van een geslaagde nestkastenactie. In: Leysen K., Robbrecht G., Herremans M., Favéyt W. & Berkvens M. 2007. Themanummer Roofvogels in Vlaanderen. *Natuur.oriolus* 73(3), bijlage: pp. 3-16.

Verbelen D. 2007. Wie weet wat de Slechtvalk *Falco peregrinus* ('s nachts) eet? Gentse Slechtvalk wordt nachtactief door monumentverlichting. In: Leysen K., Robbrecht G., Herremans M., Favéyt W. & Berkvens M. 2007. Themanummer Roofvogels in Vlaanderen. *Natuur.oriolus* 73(3), bijlage: pp. 108-112.